
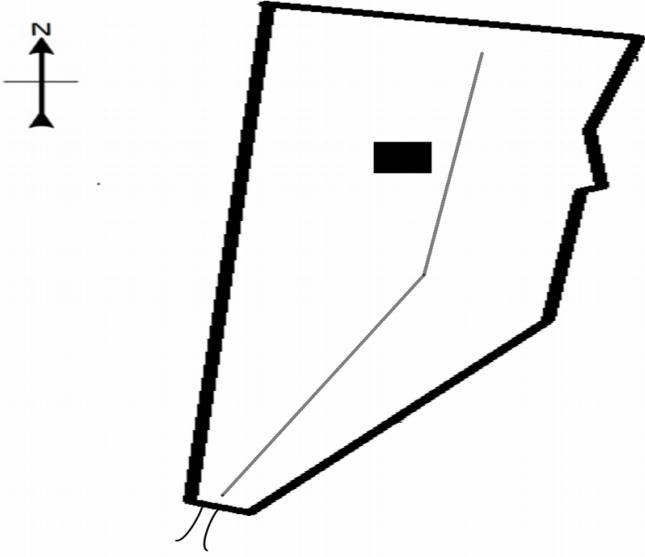

Rodzaj obiektu¹	Nazwa obiektu		Miejscowość	
MOGIŁA ZBIOROWA	GRÓB POWSTAŃCÓW WIELKOPOLSKICH I POLEGŁYCH W WOJNIE POLSKO - BOLSZEWICKIEJ		WIELICHOWO	
Zdjęcie – widok ogólny	Kategoria	Powstanie Wielkopolskie 1918 – 1919, wojna polsko - bolszewicka		
		Adres województwo / powiat / gmina	WIELKOPOLSKIE / GRODZISKI / WIELICHOWO	
		ulica / lokalizacja opisowa	CMENTARZ PARAFIALNY, ul. Grodziska	
		Właściciel / zarządca terenu / działka nr	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Marii Magdaleny; ul. Szkolna 24 300505_4.0001.309	
		Kwaterna, rząd / ewent. lokalizacja opisowa	Północna część cmentarza 52°07'27.8"N 16°21'11.1"E / 52.124389, 16.353083	
		Podstawowa informacja o pochowanych	POWSTAŃCY WIELKOPOLSCY (12 osób) POLEGLI W WOJNIE POLSKO BOLSZEWICKIEJ (3 osoby)	
		Datowanie	kwaterna powstała w 1923 r.; pomnik zniszczono w czasie okupacji niemieckiej. Odbudowano w 1947 r.	
		Forma ochrony	GRÓB WOJENNY	
		Wymiary (szer., głęb., wys.)	ok. 10,6 m x 8,30 m	
		Material	Granit, beton.	

Szkiec sytuacyjny		Opis obiektu i inskrypcje	
		<p>W centralnej części mogiły znajduje się pomnik zwieńczony krzyżem łańcuchowym. W centralnej części monumentu umieszczono orła w koronie, a u podstawy widnieją trzy napisy informacyjne: 1) „Pamięci Poległych za Polskę”, 2) „Poległym i Zamordowanym w I i II Wojnie Światowej”, 3) „Powstańcom Wielkopolskim Kompanii Wielichowskiej i Wilkowskiej 1918-1919”. Na ośmiu tablicach inskrypcyjnych wypisano informacje dotyczące poległych żołnierzy. Jedną z tablic poświęconą jest mjr Witoldowi Skarbkowi Malczewskiemu. Całość mogiły otoczona ogrodzeniem łańcuchowym. Wewnętrzna część kwatery wyłożona kostką brukową, natomiast miejsca spoczynku wysypane grysem.</p> <p>Wymiary: Kwata (szer. x dł.): 10,6 m. x 8,30 m.</p> <p>Tablice inskrypcyjne z pojedynczymi nazwiskami (szer. x wys.) 60 cm. 34 cm., podstawa tablic (szer. x dł. x wys.) 70 cm x 50 cm x 8 cm., podpórka (szer. x wys.) 50 cm. x 30 cm.</p> <p>Tablica ze zbiorem nazwisk (szer. x wys.) 90 cm x 62 cm., podstawa (szer. x dł. x wys.) 100 cm. x 50 cm i 16 cm., podpórka (szer. x wys.) 80 cm. x 50 cm.</p> <p>Tablica inskrypcyjna mjra Malczewskiego (szer. x wys.) 80 cm x 40 cm., podstawa (szer. x dł. x wys.) 100 cm x 50 cm. x 16 cm., podpórka (szer. x wys.) 80 cm x 42 cm.</p> <p>Wysokość słupków 95 cm., odległość między słupkami: 330 cm.</p>	
Stan zachowania i najważniejsze postulaty konserwatorskie	Bibliografia	Dane dot. osób pochowanych, okoliczności śmierci, pierwotnego miejsca pochówku; historia obiektu itp.	
<p>Stan kwatery bardzo dobry.</p>	<p>1. Olszewski Wiesław, Jastrząb Łukasz, <i>Lista strat Powstania Wielkopolskiego od 27 grudnia 1918 roku do 8 marca 1920 roku</i>. Koszalin 2009 (poz. 237- Cichy Melchior, poz. 681 – Kaczmarek Stanisław, poz. 653 – Jokiel Stanisław, poz. 1466 – Orzałkiewicz Stanisław, poz. 1443 – Obierski Józef, poz. 373 – Feldgebel Leon, poz. 628 – Jastrząb Wincenty, poz. 205 - Burmistrz Leon, poz. 214 – Cecha Marian, poz. 213 - Bzyl Kazimierz, poz. 572 – Humerczyk Jan, poz. 705 – Kapala Czesław.</p> <p>2. Zenon Józwiak, <i>Wykaz żołnierzy pochowanych w kwaterze Powstańców Wielkopolskich w Wielichowie</i>.</p> <p>3. <i>Na Ojczyzny łono ...</i> [w:] Kurier Poznański, 8.2.1928, s. 5.</p> <p>4. <i>Na Ojczyzny łono ...</i>[w:] Kurier Poznański, 13.2.1928, s. 5.</p> <p>P. Anders, <i>Miejsca Pamięci Powstania Wielkopolskiego</i>, Poznań 2010 r., s. 198-199.</p>	<p>Wykaz pochowanych – patrz załącznik</p> <p>Kwata została urządzona w 1923 r., zniszczona przez Niemców w czasie okupacji i odbudowana w 1947 r. W 2008 r. odsłonięty został pomnik, który swoim kształtem nawiązuje do tego zniszczonego w czasie wojny.</p> <p>W kwaterze pochowano Powstańców Wielkopolskich z Kompanii Wielichowskiej, którzy w większości polegli pod Kargową.</p> <p>12 lutego 1919 r. w bitwie pod Kargową kilkudziesięciu członków <i>drużyny wielichowskiej</i> dostało się do niewoli, kilku zmarło z powodu ran, a ośmiu zabito. Pochowani zostali we wspólnym dole na cmentarzu ewangelickim w Kargowie. Staraniem przedstawicieli Województwa Poznańskiego oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych udało się wynegocjować zezwolenie, wydane przez rząd niemiecki, na ekshumację oraz przewiezienie szczątków poległych żołnierzy do Wielichowa. Ekshumacja odbyła się 9 lutego 1928 r. w obecności konsula Rzeczypospolitej Polskiej p. Ptaszyckiego, ciała zamknięto w zapieczętowanych metalowych trumnach, po czym wyruszył pochód. Po przekroczeniu granicy ludzie zaintonowali hymn o raz pieśń <i>ko się w opiekę...</i> W miejscowości Kopanica odbyły się nieszpory żałobne, a po nich, przy trumnach ustawiono wartę honorową, która trwała przy nich do dnia następnego. Kolejnymi miejscowościami na trasie przemarszu były Wolsztyn oraz Rakoniewice, gdzie dożyły się krótkie uroczystości. 12 lutego miała miejsce ogromna manifestacja patriotyczno – religijna w Wielichowie, do którego zjechało około 5 000 osób w tym przedstawiciele wielu stowarzyszeń kombatanckich. Przed Magistratem zbudowano ołtarz, a przed nim ustawiono trumny. Po Mszy św. uformowała się kolumna, która przeszła przez miasto, udekorowane w barwy narodowe, na cmentarz. Po odmówieniu modlitw i złożeniu kwiatów, w tym od Prezydenta RP, złożono trumny do mogiły przy pomniku, który powstał w 1923 na cześć poległych Powstańców. Całą uroczystość zwieńczyła pieśń <i>Witaj Królowo</i>.</p> <p>W kwaterze pochowani są także polegli w wojnie polsko – bolszewickiej (załącznik).</p> <p><u>Ciekawostka</u>: Groby Powstańców Wlkp. wziętych do niewoli niemieckiej Stanisława Paetzolda, Jerzego Stróżyka, Jana Zygmantowskiego (wszyscy Kompania Wielichowska) – znajdują się na cmentarzu Berlin – Spandau.</p>	
	<p>Załączniki</p> <p>Dokumentacja fotograficzna – stan na 25.09.2017 r. - w wersji elektronicznej.</p>		
Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data, podpis):		Bartosz Biegała 23.07.2018 r.	